

Os negocios do bispo

Carreira do Xoaquín

- 2 cursos en terra (60-61, 61-62)
- 300 días de prácticas de mar (< 1 ano): xull 62 – xull 63
- 1 curso en terra (63-64)
- 400 días de práts: set 64 – out 65
- 6 meses de mili

61

62

*63

·xan:

- tempo de Reis
 - lembranzas de vida cos Dobarro
 - día dos Reis
 - corneta para todos os nenos da casa

·feb:

- compra do Vespacar na Coruña: unha boa ducia de bombonas
- novo empregado, o segundo
 - recadeiro da estación a repartir co Vespacar

·mar:

- emigrantes a Venezuela:
 - Maximino da radio
 - capitalista con haiga
- marcha masiva de xente á Europa

·abril:

- 5, o Kremlin acepta establecer liña directa de teléfono coa Casa Branca
 - non fica dúbida de quen manda no terror do mundo
- novo e intenso apedramento da *Velaivai* desde a ponte (mentres en Roma segue o Concilio)
 - ¿mándao don Diego?
 - o Mirás: "Non fai falta. Parece mentira que non vos decatedes: xúntanse os herexes cun *rojo* perigoso e non queredes que vos tiren pedras"

-Grimau

- detido en novembro do 62 por delación dun contacto
 - responsable do PC en España
- torturado
 - tirado pola fiestra
 - acusado de "tentativa de suicidio"
- a policía política, por boca del ministro de Información [Manuel Fraga Iribarne](#), declarou por el contrario que Grimau recibió un trato exquisito y que en un momento de su interrogatorio se encaramó a una silla, abrió la ventana y se arrojó por ella de forma "inexplicable" y por voluntad propia.
- 18, inicio de consello de guerra
 - condena a morte por "rebelión militar continuada"

-se desató una reacción internacional de protesta y presión sin precedentes en ningún aspecto relacionado con

España. La prensa internacional volcó su atención sobre el caso Grimau y hubo manifestaciones multitudinarias en varias capitales europeas y latinoamericanas. En algunos puertos, los estibadores se negaban a descargar los barcos españoles, y más de 800.000 telegramas llegaron a Madrid pidiendo la paralización de lo que consideraban un juicio farsa. La presión no pareció afectar al Caudillo, que en su línea habitual la atribuyó a una "conspiración masónico-izquierdista con la clase política". Manuel Fraga, en su calidad de ministro de Información y Turismo, inició una intensa campaña dirigida a la prensa internacional atribuyendo a Grimau los mayores crímenes.

-numerosos jefes de Estado se pusieron en comunicación con él para hacerle esta petición, entre ellos el papa Juan XXIII y el líder soviético Nikita Kruschev, lo que tampoco tenía precedentes: era la primera vez que un dirigente soviético se dirigía oficialmente al régimen franquista.

-Castiella alarmado

-Franco obliga a votar en consello de ministros

-ninguén quere fusilalo

-soldadiños obrigados

-20, execución

-seica de madrugada, baixo focos de camiões

-lembranza do propio caso

-horror da morte

-divina misericordia para un comunista

ateo: Deus é amor e perdón

-comentarios

-don Carlos

-de nada valeron as intervencións internacionais, da raíña de Inglaterra, do papa e do Kruchef

-o Cercado

-o "ministro de propaganda, un porco noxento". Esa é a súa apertura

·mai:

-7, Telestar en órbita

-14, El Caudillo e O Homem en Mérida

-casamento da filla do Cercado cun garda civil

-destinado na vila

-xente paisana, labradores da Chaira

-desertor do arado, vergoña do sogro, que o trata con cariño (e o mozo a el, con respecto)

-"Fíxenlle as admonicións á rapaza: casa con alguén que vai ferir e matar se cadra"

-(No fondo, se o rapaz fai carreira, unha salvagarda para malos momentos; aínda que xa veríamos como non ía ser así)

·xuño:

-3, morre Xoán XXIII

-a se ver a sorte que lle espera á fe

-lembranza das primeiras andanzas

- misioneiros na fin do mundo: Calvos de Bande
- Woodford
 - o estandarte
 - o cego co violín
 - cancións para atraer xente
- naufraxio do Cercado
 - traslado duns crentes para encontro con xantar nunha casa
 - o Inglés ido
 - o Cercado "ocupado co casamento da filla"
 - (Acordo de separación de rojos e protestantes: "Comunista, masón y protestante")
 - conversa casual co Falucho, que se ofrece pola comida
 - o Falucho: mecánico da Armada
 - comía coma un boi
 - botáranos da Mariña por porco: no sollado de popa, mexaba desde o coi contra o codaste
 - non lle gusta moito ao Cercado pero, sempre amigo, consinte
 - saída do *Velaivai* patroneado polo Falucho, que se fartou a comer (tempos -aínda- de fame agachada)
 - á volta, o motor tateixa algo
 - o Falucho bota unha cagada tremenda e móstrallela aos que o convidaran
 - Valeriano ora diante dela, porque foi alimento que se lle debe a El-Señor
 - a *Velaivai* non volve a porto → preocupación grave
 - sospeita, procura do Falucho
 - investigación: o bruto confesa: botoulle ao motor todo o aceite da lata...
 - aviso desde Lubre de que a *Velaivai* está alá
 - historia do naufraxio:
 - na boca da ría o día enteiro
 - barcos que seguen
 - o sol e a sede
 - lanchiña con pai e fillo que bota o cabo
 - esixe pago de marea
 - compensación ao desastre:
 - "Ao día seguinte as sardiñas choraban na ría e compensamos"
 - pena de non crer en Deus, para lle agradecer a compensación
- 21, cardeal Montini, Paulo VI
 - volta atrás: príncipe funcionario
- dona África: butano
 - colle un costume:
 - por teléfono pide revisións do butano antes de chegar en xullo
 - sempre debe: se paga o gas, non paga o mecánico; ou ao revés
 - fai así con todos: ninguén protesta
 - segue a mandar, a cobrar eternamente as comisións dos tirafondos
- xullo:
 - viaxe en Vespacar a Xixón
 - 5 horas, toda unha mañá
 - 60 Kms / hora
 - limpando buxías

- sanísimas sidras polo medio
 - vista do porto cantábrico
 - o rapaz de uniforme: un orgullo
 - “no alto mar non se pode pedir auxilio: os problemas que se resolver antes de o barco ir a pique”
- teñen
- curso brillante de Clariña
 - receo do Servizo Social
 - o Xosé, un mocete precoz
 - vai para o Vilar
- ago:
- don Xosé de San Pedro
 - coincide na droguería coa ministra nova
 - a Chachona e o Florón desaparecen en agosto (en 600 a Alacante)
 - o Opus da praia vixía: coñecen a familia da moza
 - a moza vaise, con rostro feliz, para Barcelona, a vivir cunha familia de crenes da serra, parentes seus
 - visita de Cardona e a súa señora:
 - xa comezara a relación con Fernando María Castiella
 - o Areilza en París [embajador en [Argentina](#), (1947-50) [Estados Unidos](#) (1954-60), y [Francia](#) (1960-64). Dimitió como Embajador en París por discrepancias con el régimen franquista y fue nombrado en 1964 Secretario del Consejo Privado de don [Juan de Borbón](#)]
 - na memoria, o problema co Truman
 - Castiella convence a Franco para que lle deixe avanzar nas liberdades relixiosas
 - comunidade xudía mínima, pouca axuda
 - o ministro novo, partidario dela
 - o Cercado, en referencia ao ministro novo: “Nunca me veredes á súa beira”
- set:
- o verán deixa un ronsel de inauguracións do sistema
 - Domus Ecclesiae en Ferrol
 - Belesar da Fenosa
 - Celulosas de Pontevedra
 - Consejo económico del Noroeste: non se pode pronunciar Galicia
 - O Caudillo (24 de agosto): “Nos hemos adelantado 15 años a la evolución del mundo”
 - don Carlos: “Non vai rematar nunca a novela”
 - Terrón de la Marca
 - personaxe contraditorio:
 - murmurio ás voces
 - na Coruña (informa don Carlos) andaba a ollar nos mexadoiros da estación
 - déranlle máis dunha vez unha malleira
 - mirón de praia con slip impropio de varón serio
 - exhibicións atléticas na praia con slip
 - tipo inmensamente ridículo:
 - bigotiño con puntas
 - quevedos
 - brillantina
 - gravata bolboreta e botíns
 - cerimonia para comprar xabón
 - casado con señora de alta alcurnia, tan cerimoniosa coma el, herdeira de indios
 - monárquico, incita a coñecer o don Juanete
 - barón de Casa Rodeja
 - avogado con bufete na vila

- nas procesións con estandarte da Inmaculada (copia de cadro)
- contraste polas pelexas coas peixeiras
- trato amizoso pola rúa
- nunca contacto vil se lle coñeceu
- reverencia a damas e cabaleiros
- monárquico baboso
 - correspondencia con don Juanete

- Saturnino Fariña
 - paseos con don Diego
 - correspondente de revistas pías
 - notorio na comunión / competidor con Cao Louza
 - don Diego no púlpito: “dechado de perfecciones”

·out:

-a Chachona: “Xa sei o que fixestes cunha das persoas que eu máis quero neste mundo. Pero non volo tomo a mal porque sei que era a súa vontade, e vós só a axudastes. Aínda vos eu tería que dar as grazas”

-nada modificou a nosa relación de amizade (no fondo, a mala consciencia da Chachona: a consciencia de pecado)

·nov:

- 22, asasinato de Kennedy
 - o Mirás: un atentado comunista
 - “Cumpría facer un bo escarmento”
 - dúvidas da orixe do atentado
 - moita confusión
 - don Gumersindo: “No país dos WASP non pode mandar un católico. É o contrario de aquí. Aquilo non é unha verdadeira democracia. Non é Inglaterra nin Francia”
- escenas en televisión
 - pillan o Oswald
- 24, Jack Rubby / Rubi mata o Oswald
- 25 Kennedy a Arlington
- a televisión
 - non é coma a radio, non deixa saber o que pasa no mundo
 - escoitas clandestinas do xefe da estación
 - Radio París
 - BBC
 - Radio Pirenaica (Radio España Independiente)

·dec:

- comezo de obras de traída xeral da auga
- comentario sobre morte de dona Eloísa
- Maran ata
 - medran vendas
 - medran entregas
 - as máis poñedoras

*64

[63-64] Xoaquín en terra, na Escola da Mercante
 -400 días de práts: set 64 – out 65
 [65-66] Servizo militar

·xan:

-8, creación dos Polos de Desenvolvemento de Coruña e Vigo

·feb:

-progreso imparábel do butano

-cociñas con moi boa marxe

-estufas cerámicas

-cursos de formación → peritaxe

-labor de zapa contra o butano

-almacén de 2ª

-vai estourar

-nada tan seguro coma as bombonas, coa súa válvula

-comentario desde o púlpito contra industrias perigosas

-lembranza doutros tempos

-tentación de carta

-comentarios dentro de Butano: "Estaslle a comer as papas na cabeza ao coronel"

·mar:

-compra do 4L

-compra dos jeeps para camiño de carro

-3, dous abertos, un pechado, todos de caqui

-motor Barreiros

-envexa de fabricante

·abr:

-30, premio Lenin á Pasionaria

·maio:

-17, día das Letras Galegas dedicado a Castelao

-24, desfile conmemorativo dos 25 anos de paz

-“o italiano” á beira do Jaime de Andrade

·xuño:

-21, Copa de Nacións contra Rusia

-venta de televisores

-perigo: se gañaba Rusia, Franco tería que lle entregar a copa

-partido televisado

-humillación fronte a besta marxista

-gaña España (non se pensaba na selección española) grazas a Marcelino, un rapaz que tal vez aprendería na vila as artes ensinadas por un pastor inglés, don Arturo. Pasáralle a bola outro galego, o Amancio, e rematouna de cabeza de xeito que desconcertou o porteiro soviético

-o fútbol, que lle serve ao réxime para que a xente se enguedelle e discuta de asuntos fútiles, nesta ocasión dá para orgullo de sermos galegos.

·xullo:

-viaxe a Portugal

-memoria da vida ida: "Que vinte anos non es nada". Nin trinta

-visita a Villa Giralda

-inauguración da traída de auga (inacabada) conmemorando os 25 anos de paz e ciencia

-un mundo diferente

-electricidade mellorada

-gas

-televisión

-coches (4L)

-traballo nos estaleiros a mazo...

-pero a xente segue a marchar: paz nos cemiterios e en Suíza

-ollo ás consecuencias de coñecer a paz e a democracia

·ago:

- 7, bombardeo turco de Chipre
- 25 anos de paz y ciencia
 - o ministro novo en plenas funcións
- o ministro na gloria:
 - tiros de pistola a cartón
 - movementos praia-Meirás
 - saúdo breve a Cao Lousa, mesmo sendo de vilas próximas
 - presenza diaria (e innecesaria) no barbeiro músico
 - observación de rapaces aprendices
 - o Xosé vai aprender:
 - “A ver, neno, 33, 33” –e asubía melodía, marcando o ritmo co zapato de sola altísima, mentres afeitada o ministro
 - conversas en voz alta, quedas para outro momento
 - cuncas no Casimiro, casa do Ribeiro con ramo á porta
 - “Casimiro, todo pago”
 - conversas en baixa voz
 - paseo polo piñeiral despois das cuncas
 - encontros co pobo e cos magnates
- a señora do ministro novo
 - moi boa cliente, sobre todo de porcelana do Castro
 - demócrata e cariñosa
 - non deixa que os choferes carguen coas compras
 - trato manifestamente bo aos protestantes
 - moi boa relación co cura de san Pedro
 - falan dos protestantes con cariño
 - probable influencia no marido
- o Xoaquín de vacacións na casa

Por toda parte víanse enormes letreiros chamando a votar en agradecemento dos vintecinco anos de paz que nos regalara Jaime de Andrade/ o xeneralísimo [amaricallado e perverso, xudeu oculto,] que nos fixera ser ao tempo, increíblemente, comunistas, masóns e protestantes.

Pasaran vintecinco anos, fórasenos entre os dedos, coma a auga que escorre ao abrir a cuncha das mans, unha vida enteira. Os nosos fillos estaban en idade de procrear. Albiscábase unha nova xeración.

Pero, no fondo, nada mudara. Contra nada nos podíamos rebelar.

O noso Xoaquín volveu por cuestións de amores, que estaba na flor da vida e uns ollos claros e mansos -tan diferentes dos que el herdara da nai- chamábano a estes pagos.

Funo esperar e camiñamos cara ao comercio. Bicou a nai, deixou a equipaxe e fomos dar un paseo.

Escollemos o camiño da estación. Caía a tarde coa lentitude propia desta vila onde a historia se detivo despois do fracaso dos irmandiños. Unhas pingas de chuvia que pasou a penas borrifando deixaran as pedras brillosas. Pasaban beatas enloitadas camiño das alturas da parroquial, e saudaban con prudencia, porque sabían que tiñan que saudar, a un comerciante abastado e ao seu fillo, oficial da Mariña Mercante.

A ría en calma dourábase co adeus do sol, que ten por costume deixarnos cada día á procura das Américas. Baixo os pradairos da estrada o silencio era denso, de calma que precede ao furacán, á treboada; ao trebón que despois vai traer a calma.

Nós calamos, como se non tivéssemos moito que falar.

E tiñamos: pensamentos sombríos.

-Mira, papá: isto non che ten remedio... Non me chega o día de abrimme ao mundo; de ver outros lugares onde a xente é libre de expresar o que lle peta nos adentros

·set:

- saída do Xoaquín ao mar
- morte de don Celestino
 - o derradeiro percherón parece que vai estourar
 - estoura: derrame no casino
 - enterro con moita xente
 - lembranza dos outros, que se perden na memoria
 - indecencia do cortexo
 - dona África
 - o Celestiniño, mariño
 - carta redactada para don Diego, sobre a "cabra" e o matrimonio
 - cita de San Paulo
 - nunca a envía (memoria do pasado con don Miguel)
- 11, o Caudillo inaugura a refinería da Coruña
- , o consello de ministros aproba a ampliación de Lavacolla
- 30, carta de 102 intelectuais ao ministro novo protestando pola represión dos mineiros asturianos e a manipulación dos feitos
 - o Cercado: "Velaí o voso ministro: como cando o Grimau se tirou pola fiestra"
 - se cadra, si: pero tiña en conta os protestantes

·out:

- 21, estrea en Madrid de "Franco, ese hombre", con éxito fulgurante
 - segue a traballar o ministro novo
 - don Carlos: "Jaime pasou de guionista a actor. Pero manda truco co fallo de guiión: nunha película en que desde o principio xa se sabe quen é o asasino"

·nov:

- un asunto moi lonxe, na Indochina que fora dos franceses
 - os comunistas atacan. Velaí a Rusia e a China, os monstros que dominarán o mundo
- noticias de Venezuela:
 - paisano que vai levar fillos e retorna
 - o radio dos maquis, un potentado alá (no reino dos cegos, un rei chosco)
- morte do Boasnoites: morreu porque lle fallou a esperanza
 - velorio: rexouba con café e coñac
- Ataques dos amigos ateos
 - Cercado
 - prudentísimo
 - don Gumersindo
 - comezo do asedio relixioso e cordial
- corresponsalía:
 - carta a Cunqueiro en *Faro de Vigo*, subdirector
 - único subscriptor da zona
 - ganas de transmitir a "o Noso Faro" as noticias dunha bisbarra dinámica, turística e industrial
 - petición en troca: a subscripción gratuíta

·dec:

- aumento de control de movtos bancarios por butano
 - segue a actividade policial
 - vixilancia
 - nos bancos
 - en Telégrafos (aviso de funcionario agradecido: filla con máquina de coser)

- en Correos
- por suposto no teléfono
 - medo de malentendidos
- Mirás sempre polo medio
 - non se lle coñece trato con muller
 - se cadra vai ás casas do Papagaio: por iso sabe do Chascarraschás
 - mantéñeno os Viñas por medo
 - vive no seu faiado
 - lávanlle a roupa e danlle o almuerzo
 - xanta e cea por conta das xente nas tabernas
 - nunca ademán fai de pagar
- pasa un aviso:
 - o coronel bébedo:
 - "A ese tupamaro protestante me lo tengo que liquidar"

*65

-Xoaquín

- 400 días de práts: set 64 – out 65
- [65-66] Servizo militar:

·xan:

- 24, morre o Churchill
 - deixou facer o Franquiño
 - Truman foi máis duro
 - decisión difícil dos políticos en relación ao pobo que vai sufrir
 - embargo a Cuba
 - todo dependente de Rusia

-o dragón maniféstase de novo:

- o militar axente (mesma categoría) de Ferrol manda que se reduza zona de distribución á banda sur da ría: só media ría. Sacáronme 100 botellas / semana.
- protesta sen resultado
 - o director (xeral) de envasado: que non sexa admitido a discusión
 - nota humilde a ministro
 - ministro chama a director xeral de Butano
 - promesa de dúas novas zonas, para compensar: "dos pueblos"

·feb:

-“o bispo protestante” con copla no Entroido

- “Disque é bispo, disque é bispo
- 0 Liñares do butano.
- Sexa bispo ou sexa crego,
- Está rico o fulano”

·mar:

-10, cae en Belesar o Piloto, o derradeiro fuxido, case trinta anos despois

·abr:

-compensación do butano: dous lugariños, nun 3 botellas e noutra, 6. Déronme “dos pueblos” (os de Madrid tragaron, pero eran dúas aldeas)

- fin da pelexa: os pedidos seguen en aumento mesmo na zona reducida → non molestar o ministro
- compra da DKW de reparto da Nestlé

·mai:

- casamento do Saturnino Fariña
 - matrimonio ben arranxado con militante de Acción Católica, filla do Santiaguero das madeiras.
 - discurso de don Diego sobre o único matrimonio válido ante Deus, sacramento verdadeiro, vínculo indisoluble, como o da ordenación sacerdotal. Velaí a grandeza da relixión verdadeira, que é capaz de converter a unión carnal en sacramento. Velaí a invalidez das unións marcadas pola herexía
 - viaxe de noivos a Canarias
 - á volta: marabillas do turismo [CPRB]

·xuñ:

- butano: cociñas, estufas e calentadores: moito choio
 - comentarios dos carboeiros: "Eu levaba carbón ás casas e agora tráenmo á casa."
 - labor de zapa: seguen a espallar que o almaceniño pode explotar. Pero, claro, era tan cómodo...
 - Valencia, á fábrica de Cointra
 - curso de calentadores
 - tamén empregado
 - encontro co Vicente
 - moi semellante a quen foi
 - etéreo, anxelical
 - enfermo do corazón
- axencia bancaria
 - oferta: comisións por apertura de contas de clientes e bo trato aos cartos do axente
 - apoio a don Onésimo, que vai canso da vida
 - cobro de letras por medio dos fornecedores-cobradores do butano
 - sarcasmo de cobrar letras quen andou a fuxir delas
- dúbidas de consciencia: abranguer de máis, cobiza
 - lembranza de malos tempos
 - preocupación de que, con tantos choios, fose cometer erro na RENFE
- nós como os xudeus, acumulando negocios e propiedades
 - un papista sen riqueza material é respectado
 - un protestante só é considerado se conta cos poderes do diñeiro: construíamos tendas logo
- abandono do negocio dos comestibles: novas cadeas de distribución
 - cesión de negocio ao Xurelo

·xull:

- RENFE: defensa do proxecto de sistema de distribución: vagóns de plataforma aberta, caixóns con rodas, ramplas e tractores para levar porta a porta desde os almacéns da RENFE
 - mofa por resposta
- 16, consello de ministros en Meirás: aprobado proxecto de Lei de Prensa e Imprenta
- 20, López Aranguren, Tierno Galván e outros catedráticos, separados da cátedra por "induciren os alumnos á subversión"
- 27, Franco investido doutor honoris causa por Santiago: profesores fascistas

-28, fotos de xornal: o vello con atributos de doutor rodeado de militares a recibir o canudo do rector, aínda máis ridículo que de almirante: todo, un quero e non podo. Seica falou de praguicidas, antibióticos e a predicción do tempo. O seu padriño, o decano de Ciencias, compara a "la obra del Caudillo" a "una experiencia científica biológica, mediante la cual conseguí restaurar el biologismo normal de nuestra Patria, cuya vida venía siendo alterada por los regímenes instaurados desde 1931 a 1936"

-“¿Que carallo saberá ese das Ciencias, fóra da ciencia de matar?”

-lembranza de visita a Estoril

-comentarios do Terrón, cerimonioso nas compras, coa señora

-no fondo: mellor don Juan que don Francisco

-receo: ¿será un engado para ver se cae?

-cala: malicia de republicanos: coñecer en persoa o fillo do monicreque

·ago:

-Cardona

-estado da relixión: mentres os cregos din o que lles peta, e sempre lles peta algo de acordo co réxime, nós temos que someternos á vergoña de informar previamente ao goberno civil do contido das predicacións

-sobre o Opus e os protestantes: eles están dentro do sistema

-raros pero non disidentes

-chega a carta do Xoaquín, que len en paseo ao mosteiro de Monfero

-Don Diego: necesidade de alcalde a nivel de tan ilustres visitantes

·set:

-Mobilette escuálida, que custou atopar (anda con ela por costume, malia ter 4L: mala idea, se cadra como se tivese unha dobre personalidade)

-caída en noite de chuvia e brétema

-non perde a consciencia

-man dereita rota

-accidente de traballo (media hora de cobertura itinere)

in

-baixa

-revisión médica: falta permanente de motilidade na man dereita, necesaria para expender billetes

-inutilidade parcial permanente

-retiro por inutilidade parcial: sequidade do inspector (amigo e dependente do Cao)

-aceptación

-descuberta do amaño:

Faltan 15 días para 15 anos de servizo á RENFE

→

-Recurso:

non estivera despedido senón excedente

·out:

-a Clara ao Servizo Social: 6 meses ao longo de tres anos → Novo atranco.

Creado por orde do 1 de outubro do 1937: obrigatorio para tódalas mulleres solteiras menores de 35 anos, seis meses ao longo de tres anos, excluía ás casadas e viúvas, pois esas xa sabían ... "Confiado" a Sección Femenina de FE de las JONS. Para formar ás mulleres en labores do fogar, puericultura, "cantos y bailes regionales"; as mulleres lidas (caso da Clara) daban aulas de cultura xeral ás menos lidas, pero (caso da Clara) tamén aprendían costura. Debían entregar unha colección de roupiña de bebé, a "canastilla". Si era preciso certificado de telo feito para poder comezar a traballar con contrato ou como funcionaria.

-apoio da Chachona

-Novas da Arxentina:

- 0 Xoaquín toca Buenos Aires e Rosario
 - contactos e informe
 - carta traída persoalmente por un compañeiro do Xoaquín/relato de viva voz do Xoaquín, mariño
 - fillos de Aurelio e Cristina ("semente do Evanxeo alá onde foren")
 - Encontro casual co Souto, mecánico

·nov:

- o Xoaquín, para evitar paus, escolle mili normal e rápida
 - lembrando a historia do pai, ofrécese para escribán de fichas a máquina, e gaña aos propios especialistas

·dec:

- 8 de decembro: fin do concilio Vaticano II
 - declaración en favor da liberdade relixiosa
- nadal, volve o Xoaquín da mili, con permiso
 - San Fernando: escola de especialistas da Mariña [CPRB]
 - compañeiros protestantes: descuberta
 - asistencia aos cultos da Igrexa Española Reformada
 - don Elías, moi velliño
 - presenza de crentes galegos da Ferrolterra: traballadores do estaleiros
 - acompañamento de camaradas da escola, curiosos, que acaban gustando da alternativa
 - chamada de atención: o xefe do cuartel co pater (tolerante ao parecer): "Facede o favor de non os levardes convosco"
 - "Nós non os convidamos. Só lles dixemos a onde iamos"
 - todo legal en aparencia, ata que o sarxento nega permiso de saída "por ir sucio"
 - ofensa con mofa: "Gallego, ¿sabes lo que quiere decir porco?"
 - rumor [Xoaquín]: "Fillo dun bispo protestante"